

856

ԻԼՏԱՐՇԱՎ

№ 1.

ՎԵՐ ՀԱՆՈ ԱՐՏ. ՀԱՆՁՆ.

ԿԵՆՏՐ. ԽՈՐՀ. - ԲԱՆԼՈՒԱԳԼԱՎԱՐ

Խմբագրությամբ՝ Գիևոյի և Պ. Ֆոլյանի

և ՍՅՆՓԱՆՅԱՆ

AGS 23

ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԴԳՐՈՑ

Նախկին լիկեայանն այժմ կոչվում է
Գրագիտության դպրոց:

Գրագիտության դպրոցում սովորում
են հասակավոր անդրագետները:

Ո՛ւմ պիտի և համարել անգրագետ

Անգրագետ են համարվում նրանք՝

- 1) Ովքեր բուլտրովին չգիտեն կարդալ և գրելը
- 2) Ովքեր — — — — — և ընդ գիտեն, կարդալ չգիտեն:

1577

ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԴԳՐՈՑ

Վերջիններին, այսինքն նրանց, ովքեր
կարգալ գիտեն, գրել չգիտեն, ըստ հնա-
րավորության պետք է սովորեցնել անհա-
տական — խմբակային պարապմունքի ձե-
վով:

Գրագիտության դպրոցի նպատակը

Հասակավորների դրագիտության դըպ-
րոցում անգրագիտին սովորեցնում են գրել
— կարգալ: Իս չի դպրոցի նպատակը: Գրել
— կարգալ սովորեցնել միմիայն միջոց է,
վորի շնորհիվ սովորողները պետք է դառ-
նան գիտակից և պիտանի քաղաքացիներ
խորհրդային իրավակարգի համար: Ուրեմն
դպրոցի նպատակն այն է, վոր սովորողնե-
րը լինեն ամենակտիվ և գիտակից մաս-
նակցողները սոցիալիստական շինարարա-
կան ու հաստրակական աշխատանքներին:

Վերացնելով անգրագիտությունը՝ մենք
պետք է միաժամանակ տանենք նրանց մեջ
քաղաքաստիարակչական աշխատանք: Իրա
համար էլ բոլոր դպրոցներում պետք է
կազմակերպել դասախոսություններ և

իսկ յոյներ՝ քաղաքական խնդիրներէ, բնա-
փասութեան, առողջապահութեան, ժողովրդ-
ական անտեսութեան վերականգնման շըր-
տանի, հնդամյակի մասին, կրօնի և անտ-
արկաշատութեան դեմ և այլն:

Սովորողների հասակը

Հասակավորներէ, գրադիտութեան գըղ-
տցում պետք և սովորեն 16-ից մինչև 40
տարեկան հասակ ունեցողները: Արհմիութե-
ան տնօրէնները ընդունվում են նաև մին-
չև 50 տարեկան հասակ ունեցողները:

Անչափահասները, այսինքն
գործից դուրս մնացած մինչև 16 տարե-
կան տնօրէնները, չպետք և վնչ մի դեպ-
քում հասակավորներէ հետ միասին սովո-
րեն, վորովհետև իրար կխանդարեն: Հնա-
տավոր չն դասի ժամանակ միաստեօակ նյութ-
երով և՛ հասակավորին, և՛ անչափահասին
եւտարքերը:

Անչափահասներէ համար պետք և բա-
նջ առանձին գործից կամ կադմել առանձին
մըտակ և պարտադել սոցիալատաշարի առաջին

աստիճանի դպրոցի ծրագրով ու դասազը-
քով: Այս դպրոցները ղեկավարում է սոց-
դաստվարը:

Ո՛ւմ պե՞տ է բնդունել հասակավոր-
ների դպրոց

Հասակավորների դպրոցում առաջին
հերթին պետք է ընդունվեն՝ բանվորները,
դյուղանտառ միության անդամները՝ բառ-
քակները, կոլտնտեսության անդամները և
խորհրդային տնտեսությունների բանվոր-
ները, մինչդի՞նակոչիկները, չքավորներն և
միջակները:

Ընդունելության ժամանակ պետք է
մ ե ծ ա ե դ տ ա լ կ ա ն ա ն ց: Այս տա-
րի կանանց թիվը պետք է կազմի ընդհա-
նուր սովորողների 63⁰/₁₀-ը. այսինքն՝ 100
սովորողից 63-ը պետք է լինի կին:

Տղամարդիկ և կանայք սովորում են
միասին: Այնտեղ, վորտեղ կենցաղային
ընտանեկան պայմանները դեռ հնարավո-
րություն չեն տալիս, վոր կանայք աղա-
մարդկանց հետ միասին սովորեն, թույլա-

որում ե կանանց համար առանձին դրաց-
յոցներ ունենալ:

Քանի՞ հոգի պիտի և լինի դպրոցում

Սովորողների կազմը մեկ դպրոցում
պետք է լինի 30 հոգի: Ազգային փոքրա-
խանության և զուտ կանանց համար կազ-
մակերպված դպրոցները կարող են բազմա-
յան լինել վնչ պակաս 20 հոգուց:

Մնացածները, վերանկ սովորողների
թիվը 20-ից պակաս կլինի, պետք է համա-
նել վնչ թե դպրոց, այլ խմբակ:

Ընդունող հանձնաժողով

Սովորողների ընդունելութուն կա-
րարելու համար կազմվում է հանձնաժո-
ղով: Գյուղում հանձնաժողովի կազմի մեջ
կանում են՝ ուսուցիչը, սիրչի Անգր. Ե. Կն-
երության ներկայացուցիչը, խրճիթվարը,
չյուզխորհրդի կուռ. և ԼԿՅՆՄ բջիջների
ներկայացուցիչները:

Դպրոցների սեվողութունը

Անցյալներում դրադիաության դրաց-
յոցները (լիկկայանները) պարտավում էին

4 ամիս: Վերոչ տեղերում չորս ամսից է
պակաս եյին պարապում: Այդ կարճատև
լիկկայանները քիչ արդյունք եյին տալիս
Իրա համար ել 1929—30 ուսումնական տա
րուց գրագիտության դպրոցների տևողու
թյունը պեաք ե լինի գյուղերում վեց ամ
սիս, իսկ քաղաքներում և այն շրջանայի
կենտրոններում, ուր հնարավոր ե, մեկ տա
րի: Տարեկաններում պարապելու յեն ամե
նաքիչը 9 ամիս:

Այսպիսով, դպրոցը կազմակերպելի
պեաք ե վորոշել՝ դպրոցը վեց ամսվա
լինելու, թե՛ տարեկան:

Յե՛րք սկսել պարապումները

Փորձը ցույց ե ավել, վոր մեր պա
մաններում նախադասարաստական աշխա
տանքները լրիվ կատարելուց հետո, աշնա
սկզբին միշտ ել հնարավոր ե պարապում
քի անցնել: Իրա հիման վրա ել հասակա
վորների դպրոցների համար ուսումնակա
տարվա սկիզբը պեաք ե համարել հոկտե
բերի մեկը: Ամենաուշ պարապումները պեա

և սկսել հոկտեմբերի 15-ից: Քաղաքներում:
մանավանդ բանվորական վայրերում, հնա-
րավոր և պարապմունքն սկսել նույնիսկ
սեպտեմբերի մեկից:

Մի խոսքով, այն հաշվով պետք և պա-
րապմունքի անցնել, զոր ճիշտ 5 կամ 6 ա-
միս պարապմունք լինի գյուղական վայրե-
րում, իսկ քաղաքներում 9 — 10 ամիս:

Որվա վո՞ր ժամերին յե՛վ ի՞նչքան պարապել

Պարապմունքի ժամերը պետք և ան-
պայման հարմարեցնել սո՛ւորողների ազատ
ժամերին: Մեղանում պարապմունքները
համարյա բոլոր հասակավորների դպրոցնե-
րում տեղի յեն ունենում յերեկոները: Վո-
րոջ տեղերում, յի՞՞նչ պահանջ կա և հնա-
րավոր և, որինակ՝ բանվորական վայրերում,
ուր կու բանվորների հերթերի (ամհնաների)
խնդիր, — կարելի յև և պետք և պարապել
ցերեկվա ժամերին:

Շ ա ր ա թ ա կ ա ն պ ե տ ք և պ ա ր ա պ ե լ
12 դ ա ս, ու ր ե մ ն ս ր ա կ ա ն 2 դ ա ս: Յ ու ր ա -

քանչյուր դասի տեղությունը պետք է լինի 55 բույս:

Այնտեղ, վորտեղ պահանջ կա և վրա մի դեպքում հնարավոր չի ամենորյա պարագմունք ունենալ, կարելի չի պարագել որմեջ: Միայն թե այսպիսի դեպքում պետք է պարագել որեկան ամենաքիչը 3 դաս:

Մոտ ժամանակներում անցնելու յենտանընդհատ արտադրական շաքաթի: Հասկանալի չի, վոր գրադիտության դպրոցների պարագմունքներն այդ դեպքում պիտի հարմարեցվեն արտադրության մեջ գրադված բանվորների պահանջներին: Մյուս կողմից ել պիտի հարմարվել և, սոցիալական վարի դպրոցների պարագմունքի որերին: Զանի վոր մեծ մասամբ մեր դպրոցները պարագում են նույն շինքերում:

Վեցամսյա դպրոցում պետք է պարագել 125 որ յերկուական դասով, ընդամենը՝ 250 դաս:

Տարեկան դպրոցում պետք է պարագել ընդամենը 400 դաս:

Դասագիրք յեվ գրեմական
պիտույքներ

Յուրաքանչյուր սովորող պետք է ունենա գասագիրք, տետրակ, մատիտ, գրիչ ու թանաք:

Գյուղերում գրագիտության հայկական դպրոցներում սովորելու յին «Դեպի Կոմունիստ» գասագրքով, քաղաքներում և քանդորական վայրերում՝ «Բանվոր» գասագրքով:

Թյուրքական գյուղական դպրոցներում սովորելու յին «Բոյուքարա Մախսուս Ալիֆա Գիթապի» և «Սովադա Դոդրու» գրքով:

Բրդերի համար իբրև գասագիրք ծառայելու յև «Մոխտ յինրունա խոնդընա նվիտարա կուրմանջի»-ն:

Ռուսական դպրոցներում — «Будем учиться» գասագրքով:

Իսպի գասագրքից, հայկական դպրոցներում պարապմունքի վարժությունները պետք է կատարվեն նաև շարժական տառերի — հատկող այբուբենի միջոցով:

Կարիք յեղած ժամանակ պետք է ող-
տվեն նաև զարտեղն երոզի:

Լ ր ա գ ի ր

Յուրաքանչյուր դպրոց պետք է ան-
շուշտ գործ ունենա լրագրի հետ: Սկզբնա-
կան շրջանում կարգում է միայն ինքն ու-
տուցիչը, իսկ հետո արդեն և սովորողները:
Մեկ ամսից հետո պետք է աշխատել, վո-
յուրաքանչյուր սովորող լրագիր ունենա-
ձեռքին: Անցած նյութը պետք է կապի-
լրագրի, ոեյալ կյանքի հետ:

Պետք է բերել տալ «Մաճկալ» թերթը
վորը ունի բավական պարզ ու հասկանալի
լեզու:

Այն դպրոցներում, ուր մեծամասնու-
թյունը բարակ են, պետք է բաժանորդա-
գրվեն «Բարակ» թերթին, իսկ այնտե-
վորտեղ մեծամասնությունը կանայք են,
պետք է բերել տալ բացի «Մաճկալ»-ի
նաև «Հայաստանի Աշխատավորուհի» ամսա-
գիրը:

Թրքական դպրոցների համար պետ-
ք է բերել տալ «Դրզըլ Շաֆակ» թերթը, իս-

Ի՞նչ գծով են գրագիտության դպրոցները բացվելու

Այս տարի գրագիտութեան դպրոցները բացվելու յեն հետեյալ գծերով՝ 1. Քաղաքացիական, 2. «Կորչի Անգրագիտութեան» ընկերութեան, 3. Արհմիութեան, 4. Կոնպերայիայի:

Քաղաքացիական բացված դպրոցներն ամբողջովին պահվելու յեն տեղական բյուջեյով: Ամբողջ ծախքը հոգացվելու յի շրջագործկոմիտեի և գավազործկոմիտեի կողմից:

Բոլոր միջոցները պետք է ձեռք առնել, վոր շրջագործկոմիտեի և գավազործկոմիտեի բյուջեյով նախատեսուած գումարներն իր ժամանակին և լրիվ հատկացնեն գրագիտութեան դպրոցին: Վնչ մի գեպքում թուշլատարելի չի համարվում դրամներն այլ նպատակով ծախսելու:

Բյուջեյի խախտման յուրաքանչյուր

գեպքի մասին պիտի խոսուին հայտնել Քաղ-
լուսդի խմբին:

«Գորչի Անգրագիտությունը» ընկե-
րության գծով բացված դպրոցների ծախքը
հոգացվելու յե «ԿԱՆ» ընկերության միջոց-
ներով: Այս դպրոցներում ուսուցչին աշխա-
տավարձ չի տրվում: Ուսուցիչը կառարու-
ե այդ գեպքում հասարակական հանրագու-
աշխատանք: Իսասագրքերի և գրենական պի-
տույքների ծախքի մի մասը հոգալու յե
ԿԱՆԸ ի կենտրոնական խորհուրդը, մնա-
ցածը-գավառային և շրջանային ընկերու-
թյան խորհուրդները և ընկերության տե-
ղական բջիջները:

Արհմիության գծով բացվածների ծախ-
քը հոգում են արհմիությունները, իսկ
կոոպերացիայի գծով բացվածներին—կոո-
պերատիվները:

Ենթի հարմարություն ստեղծելու,
վառելիք և լուսավորություն հայթայթելու
խնդրում ընկերության բացած դպրոցներին
պետք և նյութականապես սպասարկման գան-
տեղական կազմակերպությունները՝ գյուղ-

խորհուրդները, կոտակերաստիվը, ՓՈՒԿ-երը,
վարկային ընկերութեանները և այլն:

Անցյալ տարի կային կուլտարը զանազան
գծով բացված դպրոցներ: Այսպիսի դպրոց-
ներ այս տարի չպետք է լինեն: Բացի
քաղութան, արհմիութեան, կոտակերացիայի գծով
բացվածներից, մնացած բոլոր դպրոցները
պետք է համարվեն «կորչի Անգր» Ընկե-
րութեան դպրոցներ: Սրանք իրենց ուսուց-
չական և սովորողների կազմով պետք է
համախմբվեն ընկերութեան շուրջը և դե-
կավարվեն ընկերութեան գծով:

Կ ո մ ս ո մ ո լ ը անդրադիտութեան
վերացման գործում պետք է ամենաակտիվ
և անմիջականորեն մասնակցողը լինի: Ըն-
կերութեան բջիջներում, դպրոցների կազ-
մակերպման խնդրում, կոմսոմոլը պետք է
լինի գործի ավանդարդը և կոմկուսի ղեկա-
վարութեամբ պետք է լինի միշտ ել առաջին
դիրքերում և կատարի պայքարողն անդրա-
դիտութեան դեմ:

Դպրոցներն, աշակերտութեանը, ան-
կուսակցական յերիտասարդութեանն ու

պիտներն երը կոմսոմոլի ղեկավարութեամբ
անմիջական մասնակցութեան են ցույց տա-
լիս գործին: Ոգնելու յեն կազմակերպչա-
կան աշխատանքներին, պարապելու յե-
դպրոցներում, դիւալորապես ուսուցործվե-
լու յեն իբրև անհատական խմբակային ձե-
վով պարապող ուսուցիչներ:

Ուսուցչութեանը պարապում և դպրոց-
ներում. նա անհատական խմբակային պա-
րապմունքներ կազմակերպողն և. անմիջա-
կանորեն այդ պարապմունքների ղեկավար-
ողն ու կազմակերպիչը: Անհատական-
խմբակային պարապմունքի համար ուսու-
ցործվում են աշակերտ-աշակերտուհիները
կարող գրագետ ուժերը՝ վորպես դասատու:

Դ ա ս կ ո մ ն ե ր

Յուրաքանչյուր դպրոց տարվա սկզբ-
քում ընտրում և սովորողներից դասկոմ
Դասկոմը հսկում և կարգ ու կանոնին, սո-
վորողների կանոնավոր հաճախմանը, Դաս-
կոմը հոգ և տանում դասագրքերի, գրենա-
կան պատույթների, վառելիքի, լուսավորու-
թյան մասին և այլն:

Հաւելառւման համար ամեն մի դըպ-
րոց կամ խմբակ պետք է ունենա զասա-
րանական մատյան:

Վերջում պետք է կատարել ստու-
գում պարզելու՝ քանի՞սն են կիսազրա-
զեա և դրազեա դարձել և ավարտողնե-
րին բաժանել վկայականներ:

Նոր կիսազրազեա և դրազեա դար-
ձածները, վորպեսզի նորից անդրազեա չը
դառնան, պետք է միշտ լրապահ և գրքի
ընթերցանությամբ զբաղվեն:

Մանրություն.— Այս բոլորը, ինչ
ասված է դրազիտության դպրոցների նպա-
տակի, սովորողների հասակի, սոցիալական
կարգի, տեղության, պարապմունքների
սկզբի, ինչ գծով բացվելու, հաշվառքի, ըս-
տուգման, ավարտական հանդիսի մասին,
վերաբերում և նաև հասակավորների առը-
քակա՞ն և ա՞ն ը ա կ ը թ ա կ ա ն դ ը պ-
ր ո ջ ն ե թ ի ն:

Տարբերությունը միայն զասապրքե-
րումն է: Հանրակրթական դպրոցներին զա-
սապրքերն են՝

(1027)

«Ինչպի նոր կյանք» (ժողովրդ. վարիանս) կամ «Խորհրդային գյուղ» (գյուղ. վարիանս): Թուրքերի համար՝

«Իշիկա Իողրու»:

Մնացած ընդ որ հարցերում պետք ղեկավարվել այս գրքույկով:

1929—30 ուս. տարվա պլան
Սովորողներն ըստ գավառի և սեռի

№ №	Գավառ	ԱՆՅՐԱԳՆՏ			ԿԻՍ.	Ընդ.
		Սր.	Իգ.	Գուս.	Ար.Իգ.	
1	Տերեան	9450	10900	20850	6450	26.80
2	Լեւինական	3180	6780	9920	3020	12.90
3	Հոռի	3150	5200	8350	3080	11.40
4	Սեան	2800	1400	4250	1650	5.90
5	Ջանգեղուր	1910	830	2740	1170	3.90
		20.500	25.100	45.610	15.370	60.98

Սովորողներն ըստ կազմակերպութեաննեի

Լուսժողկ.	4ԱՆՄ
12.340	25.440
5.280	5.730

Ընդամ. 17.570	31.170
---------------	--------

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.



FL0046836

Տ պ. «Հերմես» Հրատ. գլ.